

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ _____ ” _____ 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Історія туризму

напрямок підготовки

242 «Туризм»

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2017 / 2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2017 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. іст. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу Посохов І.С.

Програму схвалено на засіданні кафедри
туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу

_____ А.Ю. Парфіненко
(підпис)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2017 року № 1

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

_____ Л.І. Григорова-Беренда

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Історія туризму” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за напрямом підготовки 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: політичні та соціокультурні чинники, а також найважливіші тенденції та процеси, що відігравали та продовжують відігравати провідну роль у формуванні та розвитку сучасного світу. При цьому в центрі уваги залишається людина з її потребами, ціннісними орієнтаціями та світоглядними уявленнями.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:

метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи теоретико-практичних знань з історії туризму. Зокрема, засвоєння логіки історичного розвитку туризму та його історичних форм, вивчення досвіду організації і ефективності функціонування сфери туризму в Україні.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

як навчальна дисципліна історія туризму має загальноосвітнє та суто прикладне завдання. Останнє зумовлено фаховою специфікою менеджера готельного, курортного та туристського сервісу, що вимагає знання історії відкриття та туристського засвоєння територій, історії створення туристських фірм, спілок та товариств, досвіду попереднього керівництва туристською галуззю.

1.3. Кількість кредитів:

Денне відділення – 3 кредити

Заочне відділення – 3 кредити

1.4. Загальна кількість годин:

Денне відділення – 90 годин

Заочне відділення – 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.

Самостійна робота	
32 год.	70 год.
Індивідуальні завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

основні віхи географічного пізнання світу;

- організаційні форми гостинності на різних етапах історичного розвитку людства;
- історію розвитку транспортних засобів пересування;
- причини та напрямки мандрівництва у часи античності, середньовіччя та новий час;
- особливості розвитку туризму в СРСР та радянській Україні;
- становлення туризму в незалежній Україні;

вміти:

збирати та аналізувати інформацію;

- працювати з фіксованою інформацією, з довідковою літературою, складати тексти доповідей, виступів, статей;
 - аналізувати основні передумови та тенденції туристського засвоєння територій;
 - визначати та аналізувати основні фактори, що сприяли становленню та розвитку туризму;
 - досліджувати зміни у соціальному складі подорожуючих та організаційних формах туризму;
- з'ясовувати принципові засади організації туризму та визначати їхню ефективність.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу «Історія туризму»

1.1. *Поняття «мандрівництво», «туризм» та рекреація*

Різниця між поняттями «мандрівництво», «туризм» та рекреація. Основні характеристики мандрівництва, туризму і рекреації. Ознаки, що відмежовують туризм од мандрівництва і рекреації. Визначення поняття туризм.

1.2. *Природа туризму та його витоки*

Початок ери мандрівництва. Фактори, що сприяли пересуванню людей. Особливості мандрівництва. Зародження сучасного туризму, подорож Томаса Кука.

1.3. *Походження терміну «туризм»*

Перші подорожі з метою туризму. Поява та розповсюдження терміну «туризм». Основні версії виникнення терміну «туризм».

1.4. *Історія туризму як навчальна дисципліна*

Особливості навчальної та наукової дисципліни. Зв'язок «історії туризму» з іншими дисциплінами. Мета, предмет та завдання вивчення дисципліни.

1.5. *Проблеми курсу*

Огляд основних пояснювальних схем історичного розвитку туризму. Дискусія навколо витоків туризму та дати сучасного етапу у розвитку туризму.

Тема 2. Рекреація як соціокультурний феномен: ретроспективний аналіз (від давнини до першої половини XIX століття)

2.1. *Форми рекреації та подорожування у часи Античності*

Загальна характеристика Античності. Основні мотиви подорожувань. Рекреаційні потреби Античності. Шляхи та засоби пересування. Античні форми гостинності.

2.2. Подорожування та рекреація у Середньовіччі

Загальна характеристика Середньовіччя. Основні мотиви подорожей та рекреаційні потреби. Характеристика шляхів сполучення та засобів пересування. Середньовічні форми розміщення.

2.3. Епоха Відродження та її вплив на розвиток рекреаційної сфери та подорожувань

Відродження та його характерні риси. Значення Великих географічних відкриттів та їхній вплив на зміну «картини світу». Зміни в мотивах подорожей та рекреаційних потребах. Розвиток подорожувань, характеристика основних маршрутів.

2.4. Передумови та початок комерційного періоду розвитку туризму (XVIII – початок XIX століть)

Відмінності подорожувань минулих років. Поява ринку туристських послуг. Технічний стрибок та його вплив на формування туризму у самостійну галузь. Зміни в мотивах подорожей. Характеристика засобів розміщення. Розвиток туризму в окремих країнах (Англія, США, Росія).

Тема 3. Мандрівництво та гостинність в Україні (IX – початок XIX століть)

3.1. Образи України в творах іноземних мандрівників

Україна в зображенні античних мандрівників (Геродот, Гіппократ, Птоломей та ін.). Київська Русь (арабські та візантійські джерела). Згадки європейських мандрівників про Україну XV – XVI століть. Україна у творах іноземних мандрівників XVII – XVIII століть.

3.2. Внесок українців у географічні дослідження світу

Подорожі українців за часів Київської Русі та у козацьку добу. Участь українців у географічних дослідженнях світу (Василь Григорович-Барський, Вацлав Ржевуський, Юрій Федорович Лисянський, Микола Миколайович Пржевальський, Микола Миколайович Миклухо-Маклай).

3.3. Зародження та розвиток гостинності в Україні

Гостинність за часів Київської Русі (постоялі двори («ями»)). Гостинність в Україні у XV – XVII столітті (гостинний двір, корчма). Засоби розміщення у XVIII столітті (поштові двори та станції).

Тема 4. Зародження організованого туризму на території України (середина XIX – початок XX століть)

4.1. Виникнення в Україні перших туристських організацій

Кримський гірський клуб. Перші спеціалізовані журнали «Екскурсійний вісник», «Шкільні екскурсії і шкільний музей», «Російський екскурсант». Російське товариство туристів, Російське гірське товариство.

4.2. Туристське освоєння Криму

Входження Криму до складу Російської імперії, політика уряду щодо засвоєння Криму. Рекреаційний потенціал Криму та розвиток інфраструктури. Особливості розвитку південноузбережних міст Криму. Діяльність Кримсько-Кавказького гірського клубу.

4.3. Просвітницько-екскурсійний рух на західноукраїнських землях

Особливості розвитку західноукраїнських земель. Екскурсійно-просвітницька діяльність Івана Вагилевича, Якова Головацького, Івана Нечуй-Левицького, Омеляна Партицького, Миколи та Корнила Устияновичей, Івана Франка. Виникнення товариств «Січ» і «Пласт».

Тема 5. Розвиток туризму в Україні у 20 – 40-х роках XX століття

5.1. Створення та особливості радянської системи керівництва туризмом

Основні засади політики радянської влади в галузі туризму. Створення та діяльність акціонерного товариства «Радянський турист». Всесоюзне товариство

пролетарського туризму. Розвиток масового самодіяльного туризму. Організація товариства «Інтурист». Туристсько-екскурсійне управління.

5.2. Туристсько-екскурсійна справа і краєзнавчий рух в Україні у 1920-х – на початку 1930-х років

Українізація та її вплив на розвиток туристсько-екскурсійного і краєзнавчого руху. Організаційна структура керівництва екскурсійною справою. Харків – центр краєзнавчого руху.

5.3. Туристсько-краєзнавча діяльність товариств «Плай» і «Чорногора» на західноукраїнських землях

Заснування товариства «Плай», основні напрями та форми роботи. Видання журналу «Туристика та краєзнавство». Просвітницько-краєзнавча та екскурсійна діяльність І. Крип'якевича, В. Старосольського, Б. Януша, Ю. Полянського. Створення товариства «Чорногора», основні завдання та форми роботи.

Тема 6. Основні напрями розвитку туризму в Україні у повоєнний період. Початок «рекреаційного буму»

6.1. Відновлення туристсько-екскурсійної діяльності наприкінці 40-х – на початку 50-х років XX століття

Основні напрями роботи радянської влади по відновленню туристсько-екскурсійної справи. Розвиток внутрішнього туризму і діяльність профспілок. Відновлення міжнародного туризму.

6.2. Система організації і управління туризмом у 50-60-х роках XX століття

Вплив «хрущовської відлиги» на розвиток міжнародного туризму в СРСР. Створення Бюро міжнародного молодіжного туризму «Супутник». Формування монопольних туристських структур в СРСР. Посилення централізації і адміністрування в управлінні туристсько-екскурсійною справою.

6.3. Початок «рекреаційного буму»

Основні фактори стрімкого розвитку туризму. Світоглядні зміни в суспільстві та диференціація рекреаційних потреб. Поняття «образ», «стиль» та «якість» життя. Диверсифікація рекреаційної сфери та туризму. Соціальний склад рекреантів.

Тема 7. Особливості розвитку туризму у 70-80-ті роки XX століття

7.1. Розвиток міжнародного туризму

Основні фактори розвитку міжнародного туризму. Особливості розвитку міжнародного туризму в СРСР. Зміст та форми роботи ВАТ «Інтурист». Розвиток матеріально-технічної бази «Інтуристу».

7.2. Масовий туристський рух в Україні

Соціалізація трудового законодавства. Розвиток сфери обслуговування. Зміни у світоглядних уявленнях населення. Зміцнення матеріально-технічної бази туризму. Розвиток самодіяльного туризму.

7.3. Розвиток молодіжного туризму

Ідеологічна складова розвитку молодіжного туризму. Діяльність БММТ «Супутник». Експедиція «Моя Батьківщина – СРСР» – стрижень молодіжного туризму. Види молодіжного туризму. Міжнародний молодіжний туристський обмін: основні організаційні форми.

Тема 8. Проблеми та перспективи розвитку туристсько-рекреаційної сфери України за роки незалежності

8.1. Нормативно-правові засади туристської діяльності в Україні

Закон України «Про туризм» 1995 р. Основні напрями державної політики в галузі туризму. Зміни до закону України «Про туризм» 2004 р. Програму розвитку туризму в Україні до 2005 р. Державна програма розвитку туризму на 2002-2010 роки.

8.2. Сучасний стан розвитку туризму в Україні

Система державного регулювання туризму в Україні. Участь України у Всесвітній туристській організації. Туризм в економіці України. Матеріальна база туризму. Основні проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні.

8.3. *Образи України як туристської країни*

Місце України на світовому ринку рекреаційних послуг. Інтерес до України як до об'єкту туризму. Український туризм в оцінках вітчизняної та іноземної періодики.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Історія туризму як предмет наукового аналізу.												
Тема 1. Вступ до курсу «Історія туризму»	10	4	2			4	12	2				10
Тема 2. Рекреація як соціокультурний феномен: ретроспективний аналіз (від давнини до першої половини XIX століття)	10	4	2			4	12	2				10
Тема 3. Мандрівництво та гостинність в Україні (IX – початок XIX століть)	10	4	2			4	12	2				10
Тема 4. Зародження організованого туризму на території України (середина XIX – початок XX століть)	10	4	2			4	12	2				10
Тема 5. Розвиток туризму в Україні у 20 – 40-х роках XX століття	10	4	2			4	10					10
Тема 6. Основні напрямки розвитку туризму в Україні у повоєнний період	10	4	2			4	10					10
Тема 7. Особливості розвитку туризму у 70 – 80-ті роки XX століття.	10	4	2			4	10					10
Тема 8. Проблеми та перспективи розвитку	20	4	2		10	4	12	2			10	

туристсько-рекреаційної сфери України за роки незалежності												
Усього годин	90	32	16		10	36	90	10			10	70

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Історія туризму»	2
2	Рекреація як соціокультурний феномен: ретроспективний аналіз (від давнини до першої половини XIX століття)	2
3	Мандрівництво та гостинність в Україні (IX – початок XIX століть)	2
4	Зародження організованого туризму на території України (середина XIX – початок XX століть)	2
5	Розвиток туризму в Україні у 20 – 40-х роках XX століття	2
6	Основні напрямки розвитку туризму в Україні у повоєнний період	2
7	Особливості розвитку туризму у 70 – 80-ті роки XX століття.	2
8	Проблеми та перспективи розвитку туристсько-рекреаційної сфери України за роки незалежності	2
	Разом	16

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка до усного опитування на тему: «Вступ до курсу «Історія туризму» з наступних питань: Поняття «мандрівництво», «туризм» та рекреація. Природа туризму та його витоки. Походження терміну «туризм». Історія туризму як навчальна дисципліна.	4
2	Підготовка до усного опитування на тему: «Рекреація як соціокультурний феномен: ретроспективний аналіз (від давнини до першої половини XIX століття)» з наступних питань: Форми рекреації та подорожування у часи Античності. Подорожування та рекреація у Середньовіччі. Відмінності подорожувань минулих років. Поява ринку туристських послуг.	4
3	Підготовка до усного опитування на тему: «Мандрівництво та гостинність в Україні (IX – початок XIX століть)» з наступних питань: Образи України в творах іноземних мандрівників. Внесок українців у географічні дослідження світу. Зародження та розвиток гостинності в Україні	4
4	Підготовка до усного опитування на тему: «Зародження організованого туризму на території України (середина XIX – початок XX століть)» з наступних питань: Виникнення в Україні перших туристських організацій. Туристське освоєння Криму. Просвітницько-екскурсійний рух на західноукраїнських землях.	4
5	Підготовка до усного опитування на тему: «Розвиток туризму в Україні у 20 – 40-х роках XX століття» з наступних питань: Створення та особливості радянської системи керівництва туризмом. Туристсько-екскурсійна справа і краєзнавчий рух в	4

	Україні у 1920-х – на початку 1930-х років.	
6	Підготовка до усного опитування на тему: «Основні напрямки розвитку туризму в Україні у повоєнний період» з наступних питань: Відновлення туристсько-екскурсійної діяльності наприкінці 40-х – на початку 50-х років XX століття. Система організації і управління туризмом у 50-60-х роках XX століття. Початок «рекреаційного буму».	4
7	Підготовка до усного опитування на тему: «Особливості розвитку туризму у 70 – 80-ті роки XX століття» з наступних питань: Розвиток міжнародного туризму. Масовий туристський рух в Україні. Розвиток молодіжного туризму.	4
8	Підготовка до усного опитування на тему: «Проблеми та перспективи розвитку туристсько-рекреаційної сфери України за роки незалежності» з наступних питань: Нормативно-правові засади туристської діяльності в Україні. Сучасний стан розвитку туризму в Україні. Образи України як туристської країни.	4
	Разом	32

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчальна робота покликана сформувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних проблем дисципліни «Історія туризму» з метою підвищення якості професійної підготовки.

До форм індивідуальної навчальної роботи віднесено:

укладання глосарію із загальних понять курсу «Історія туризму».

Для виконання завдання необхідно: -використовуючи довідкову літературу та інші інформаційні джерела [93-96], з'ясувати значення запропонованих нижче термінів та записати значення кожного терміну до робочого зошиту з дисципліни «Історія туризму»; -розібратися у сутності кожної запропонованої категорії; -підготуватися до дискусії в аудиторії щодо розуміння вивченого матеріалу; -у випадку наявності декількох тлумачень кожного терміну, обґрунтувати, якої саме інтерпретації дотримується студент і чому;

- за умови, що значення якогось терміну є незрозумілим, зафіксувати запитання до зошиту, а під час дискусії в аудиторії за запропонованими темами, винести їх на обговорення або проконсультуватися з викладачем.

Написання контрольної роботи з дисципліни «Історія туризму».

Контрольна робота передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу, розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, вміння презентувати результати роботи. Контрольна робота виконується самостійно. На початку семестру кожен студент отримує тему контрольної роботи, що відповідає проблематиці практичних занять та лекційного курсу. Студент має право самостійно обрати тему контрольної роботи заздалегідь узгодивши її з викладачем. Оцінка за контрольну роботу враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни. Під час написання контрольної роботи студент повинен опрацювати не менше п'яти джерел з відповідними посиланнями на них у тексті роботи. Текст роботи має містити реферативне викладення матеріалу з приводу визначеної теми.

Контрольна робота складається з титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаної літератури; додатків (за необхідності). Вступ має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику та мету завдання. Основна частина має містити реферативне викладення матеріалу теми. У висновку потрібно

викласти міркування стосовно досягнення мети роботи. У друкованому варіанті обсяг роботи повинен становити 7-10 стор. Орієнтовна кількість сторінок у структурі контрольної роботи становить: вступ - 1 стор.; основна частина 5-8 стор.; висновок - 1 стор.; список використаної літератури - 1 стор.

7. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах.

1. Оцінювання роботи студентів під час практичних (семінарських) занять.

2. Оцінка за індивідуальну роботу студентів.

3. Проведення проміжного тестового контролю.

4. Проведення підсумкового модульного контролю.

Оцінка зі змістовного модулю складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних (семінарських) занять, оцінки за проміжний тестовий контроль та оцінки за індивідуальну роботу.

Загальна оцінка з дисципліни (модулю) визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Порядок поточного оцінювання знань студентів. Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовки студентів до встановлених завдань. Зокрема, поточному контролю підлягають:

1. активність та результативність роботи студента протягом семестру у вивченні програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. виконання індивідуального завдання;

3. виконання проміжного тестового завдання зі змістовного модулю.

Контроль систематичності виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання здійснюється за наступними критеріями.

1. ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

2. ознайомлення з основною та додатковою літературою;

3. логіка, стиль виклад матеріалу в письмових роботах та усному виступі, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

4. якість, самостійність та своєчасність виконання необхідних завдань.

Проміжний тестовий контроль зі змістовних тем. Проміжний тестовий контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Загальна тривалість екзамену 2 години. До складання заліку допускаються студенти, які мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів змістовних модулів, складання глосарію, написання та захисту реферату.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим та другим розділом, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння матеріалу здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях та на екзаменаційному занятті.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного цією робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань дорівнює 40.

8. Схема нарахування балів

Приклад для екзамену

Поточний контроль та самостійна робота										Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ	Разом	Екзамен
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40
										100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. История туризма. – Х.: ХНАГХ, 2005. – 312 с.
2. Воронкова Л.П. История туризма и гостеприимства. – М. Фаир-Пресс, 2004. – 303 с.
3. Воронкова Л.П. История туризма: Уч. пособие. – Воронеж: НПО «Модек», 2001. – 304 с.
4. Грицкевич В.П. История туризма в древности. – М.-Спб.: Герда, 2005. – 326 с.
5. Дворниченко В.В. Развитие туризма в СССР (1917 - 1983). – М.: ЦРИБ Турист, 1985. – 86 с.
6. Долженко Г.П. История туризма в дореволюционной России и СССР. – Ростов н/Д: Изд-во Ростовского ун-та, 1988. – 191 с.
7. Квартальнов В.А., Федорченко В.К. Орбиты «Спутника»: Из истории молодежного туризма. – К.: Молодь, 1987. – 152 с.
8. Квартальнов В., Федорченко В. Туризма социальный: История и современность. – К.: Вища школа, 1989. – 342 с.

9. Крючков А.А. История международного и отечественного туризма. – М.: НОУ ЛУЧ, 1999. – 102 с.
10. Логинов Л.М., Рухлов Ю.В. История развития туристско-экскурсионного дела. – М.: ЦСТЭ-ЦРИБ «Турист», 1989. – 77 с.
11. Соколова М. В. История туризма: Учеб. пособие. – М.: Мастерство, 2002. – 352 с.
12. Усыкин Г.С. Очерки истории российского туризма. – М.-СПб: Герда, 2000. – 219 с.
13. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. – К, Вища шк., 2002. – 195 с.
14. Шаповал Г.Ф. История туризма: Учеб. пособие. Минск: Экоперспектива, 1999. – 303 с.

Допоміжна література

1. Большой глоссарий терминов международного туризма. – 3.изд., доп. и перераб. – СПб.; М.: Невский Фонд; Издательский дом Герда, 2006. – 936 с.
2. Биржаков М.Б. Введение в туризм: Учебник. – Издание 8-е, перераб. и доп. – СПб.: Невский фонд, 2006. – 443 с.
3. Дитмар А.Б. От Птолемея до Колумба. – М.: Мысль, 1989. – 253 с.
4. З історії вітчизняного туризму: Зб. наук. ст. – К.: ФПУ, Ін-т туризму, 1997. – 280 с.
5. Левковська Л., Чабан Р., Мінін Г. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні // Економіка України. – 2003. - №6. – С. 31 – 36.
6. Магидович И.П., Магидович В.И. Очерки по истории географических открытий: В 5 т. – 3-е изд. – М., 1982 – 1986. – 222 с.
7. Міжнародний молодіжний туризм в Україні (70–80-ті роки ХХ ст.) – К.: Ін-т історії України НАН України, 2002. – 58 с.
8. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Зб. нормативно-правових актів / Під заг. ред. проф. В. К. Федорченка. – К.: Юінком-Інтер, 2002. – 350 с.
9. Про основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ Президента України від 10. 08. 1999. № 973/99 // Уряд. кур'єр. – 1999. – 29 вересня.
10. Сокол Т.Г. Характеристика структури туристичної галузі СРСР в 70–80-х рр. ХХ ст. // Туристично-краєзнавчі дослідження. – Вип. 1: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. «Туризм в Україні: економіка та культура»: У 2-х ч. – К., 1998. – Ч. 2. – С. 230–250.
11. Толочко П. П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 350 с.
12. Туризм, гостеприимство, сервис: Словарь-справочник. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – 367 с.
13. Туристична експедиція радянської молоді «Моя Батьківщина – СРСР» та діяльність українського бюро «Спутник» по її проведенню (1972-1987 рр.) // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Зб. наук. праць. – Вип. Спеціальний. – К.: Ін-т історії України, УАІН, Національний аграрний ун-т, 2002. – С. 237–249.
14. Уокер Джон Р. Введение в гостеприимство: Учеб. пособие. – М.: Юнити-Дана, 2002. – 607 с.
15. Федорченко В. К. Гостиничный и ресторанный бизнес: история и перспектива // Гостиничный и ресторанный бизнес. – 2001. - №1. – С. 16 – 19; №2. – С. 29 – 34; №3. – С. 16 – 21.
16. Федорченко В.К., Мінін І.М. Туристський словник-довідник: Навч. посібник. – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.
17. Федорченко В.К. Туризм на порозі ХХІ века // Гостиничный бизнес. – 2000. - №1. – С. 6 – 11.
18. Цибух В. Туризм в Україні: проблеми та перспективи // Економіст. – 2000. - №6. – С. 34 – 35.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.tourism.gov.ua/> – Сайт державної туристичної адміністрації.
2. <http://www.world-tourism.org/> – Сайт з інформацією про розвиток світового туризму.
3. <http://www.encyclopedia.ru/> – «Мир энциклопедий» – російськомовні енциклопедичні видання (енциклопедії, енциклопедичні словники, довідники).
4. <http://www.igh.ras.ru/> – Сайтотека енциклопедичної літератури.
5. www.rubricon.com/ – Енциклопедичний словник «Всемирная история».
6. <http://history.ru/> – Сайтотека з Всесвітньої історії.
7. www.catalog.alloy.ru – Каталог сайтів «Всемирная история».
8. http://rmat-english.narod.ru/slovar/slovar_r.htm – Туристський термінологічний словник (Зорін І.В., Квартальнов В.А.).